C/2023/446

1.12.2023

P9_TA(2023)0111

Boj proti diskriminácii v EÚ – dlhoočakávaná horizontálna antidiskriminačná smernica

Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. apríla 2023 o boji proti diskriminácii v EÚ – dlho očakávaná horizontálna antidiskriminačná smernica (2023/2582(RSP))

(C/2023/446)

Európsky parlament,

— so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii (Zmluva o EÚ), najmä na jej články 2, 3 a 6,

— so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), najmä na jej články 10 a 19,

— so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“), najmä na jej články 20, 21 a 23,

— so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (SDEÚ),

— so zreteľom na návrh smernice Rady z 2. júla 2008 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania mimo trhu práce bez ohľadu na vek, zdravotné postihnutie, sexuálnu orientáciu alebo náboženské vyznanie („horizontálna antidiskriminačná smernica“), ktorý predložila Komisia,

— so zreteľom na smernicu Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod [1] („smernica o rasovej rovnosti“),

— so zreteľom na smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní [2] („smernica o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní“),

— so zreteľom na rámcové rozhodnutie Rady 2008/913/SVV z 28. novembra 2008 o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva [3],

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/692 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje program Občania, rovnosť, práva a hodnoty [4],

— so zreteľom na oznámenie Komisie z 3. marca 2021 s názvom Únia rovnosti: Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030 (COM(2021)0101) a na Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý ratifikovala EÚ a všetky jej členské štáty,

— so zreteľom na oznámenie Komisie z 12. novembra 2020 s názvom Únia rovnosti: stratégia pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025 (COM(2020)0698),

— so zreteľom na oznámenie Komisie z 18. septembra 2020 s názvom Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 (akčný plán EÚ proti rasizmu) (COM(2020)0565),

— so zreteľom na oznámenie Komisie z 5. marca 2020 s názvom Únia rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025 (COM(2020)0152),

— so zreteľom na oznámenie Komisie zo 16. apríla 2019 s názvom Efektívnejšie rozhodovanie v sociálnej politike: Identifikácia oblastí, kde by sa mal posilniť prechod na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou (COM(2019)0186),

---

[1] Ú. v. ES L 180, 19.7.2000, s. 22.
[2] Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16.
[3] Ú. v. EÚ L 328, 6.12.2008, s. 55.
[4] Ú. v. EÚ L 156, 5.5.2021, s. 1.

— so zreteľom na správu Komisie z 19. marca 2021 o uplatňovaní smernice Rady 2000/43/ES, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (smernica o rasovej rovnosti) a smernice Rady 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní (smernica o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní) (COM(2021)0139),

— so zreteľom na usmernenia na zlepšenie získavania a využívania údajov v oblasti rovnosti, ktoré v roku 2018 vypracovala podskupina pre údaje o rovnosti skupiny Komisie na vysokej úrovni pre nediskrimináciu, rovnosť a rozmanitosť a ktoré boli uverejnené v roku 2021,

— so zreteľom na zmluvy a nástroje OSN v oblasti ľudských práv o ochrane ľudských práv a základných slobôd, najmä na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, Dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien a Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím,

— so zreteľom na Agendu OSN pre udržateľný rozvoj do roku 2030,

— so zreteľom na odporúčania a správy Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva, Vysokého komisára pre národnostné menšiny a iných orgánov Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe,

— so zreteľom na Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, najmä na jeho článok 14 a protokol č. 12, ktorý zakazuje diskrimináciu,

— so zreteľom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ESĽP),

— so zreteľom na odporúčania, správy a uznesenia Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii, Riadiaceho výboru pre nediskrimináciu, rozmanitosť a začlenenie, Parlamentného zhromaždenia, Benátskej komisie a iných orgánov Rady Európy,

— so zreteľom na Európsku sociálnu chartu,

— so zreteľom na Európsky pilier sociálnych práv vrátane tretej zásady týkajúcej sa rovnakých príležitostí a na oznámenie Komisie zo 4. marca 2021 o akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (COM(2021)0102),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 13. decembra 2022 za rovnaké práva pre osoby so zdravotným postihnutím ([5]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 10. novembra 2022 o rasovej spravodlivosti, nediskriminácii a boji proti rasizmu v EÚ ([6]),

— so zreteľom na svoje uznesenie zo 14. septembra 2021 o právach LGBTIQ osôb v EÚ ([7]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 11. marca 2021 o vyhlásení EÚ za zónu slobody pre LGBTIQ osoby ([8]),

— so zreteľom na svoje uznesenie zo 17. decembra 2020 o potrebe osobitného zloženia Rady pre rodovú rovnosť ([9]),

— so zreteľom na svoje uznesenia z 25. októbra 2016 ([10]) a zo 7. októbra 2020 o zriadení mechanizmu EÚ pre demokraciu, právny štát a základné práva ([11]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 19. júna 2020 o protirasistických demonštráciách po smrti Georgea Floyda ([12]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 21. januára 2021 o stratégii EÚ pre rodovú rovnosť ([13]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 26. marca 2019 o základných právach ľudí afrického pôvodu v Európe ([14]),

([5]) Prijaté texty, P9_TA(2022)0435.
([6]) Prijaté texty, P9_TA(2022)0389.
([7]) Ú. v. EÚ C 117, 11.3.2022, s. 2.
([8]) Ú. v. EÚ C 474, 24.11.2021, s. 140.
([9]) Ú. v. EÚ C 445, 29.10.2021, s. 150.
([10]) Ú. v. EÚ C 215, 19.6.2018, s. 162.
([11]) Ú. v. EÚ C 395, 29.9.2021, s. 2.
([12]) Ú. v. EÚ C 362, 8.9.2021, s. 63.
([13]) Ú. v. EÚ C 456, 10.11.2021, s. 208.
([14]) Ú. v. EÚ C 108, 26.3.2021, s. 2.

— so zreteľom na svoje uznesenie z 12. februára 2019 o potrebe posilneného strategického rámca EÚ pre národné stratégie začleňovania Rómov po roku 2020 a zintenzívnení boja proti protirómskemu zmýšľaniu ([15]),

— so zreteľom na svoje legislatívne uznesenie z 2. apríla 2009 o návrhu smernice Rady o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na náboženské vyznanie alebo vieru, zdravotné postihnutie, vek alebo sexuálnu orientáciu ([16]),

— so zreteľom na svoje uznesenia o situácii v oblasti základných práv v EÚ,

— so zreteľom na rozpravu na svojom plenárnom zasadnutí v Štrasburgu s názvom Pokračovanie horizontálnej antidiskriminačnej smernice, ktorá sa uskutočnila 22. októbra 2019,

— so zreteľom na správy a prieskumy Agentúry EÚ pre základné práva (FRA), najmä na jej správu s názvom Rovnosť v EÚ: 20 rokov od začatia vykonávania smerníc o rovnosti ([17]),

— so zreteľom na otázky Rade a Komisii o boji proti diskriminácii v EÚ – dlho očakávaná horizontálna antidiskriminačná smernica (O-000010/2023 – B9-0013/23 a O-000011/2023 – B9-0014/23),

— so zreteľom na článok 136 ods. 5 a článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,

A. keďže právo na nediskrimináciu je základným právom zakotveným v charte a zmluvách a musí sa plne rešpektovať; keďže EÚ zakazuje diskrimináciu;

B. keďže zásada nediskriminácie je jednou zo spoločných hodnôt Európskej únie, ako sa uvádza v článku 2 Zmluvy o EÚ; keďže podľa článku 10 ZFEÚ sa Únia musí usilovať o boj proti diskriminácii pri vypracúvaní a vykonávaní svojich politík a činností; keďže v článku 20 charty sa uvádza, že všetci sú si pred zákonom rovní, a keďže článok 21 ďalej zakazuje diskrimináciu z rôznych dôvodov;

C. keďže každý človek v EÚ má rovnaké právo stať sa plnohodnotným a aktívnym členom spoločnosti a mať rovnaké zaobchádzanie pred zákonom;

D. keďže v ochrane, ktorú poskytuje antidiskriminačný rámec EÚ, sú značné medzery; keďže táto fragmentácia vedie k umelej hierarchii dôvodov, ktorá obmedzuje rozsah a pôsobnosť ochrany na úrovni EÚ proti diskriminácii v práci a mimo práce; keďže dôvody pohlavia a rasového alebo etnického pôvodu sú do určitej miery chránené, zatiaľ čo dôvody náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku a sexuálnej orientácie nie sú chránené v rovnakej miere;

E. keďže v roku 2008 Komisia predložila návrh horizontálnej antidiskriminačnej smernice (COM(2008)0426), ktorá sa týkala mnohých oblastí, ako napríklad vzdelávania, sociálnej ochrany a prístupu k tovaru a službám a ich poskytovania; keďže Európsky parlament prijal svoju pozíciu v apríli 2009; keďže Rada nikdy neprijala pozíciu po viac ako 15 rokoch; keďže napriek opakovaným výzvam Európskeho parlamentu zostáva návrh v Rade zablokovaný;

F. keďže niektoré členské štáty blokovali konkrétny pokrok v tomto konkrétnom spise v Rade;

G. keďže diskriminácia je v celej EÚ na vzostupe; keďže nedostatočný zber porovnateľných a rozčlenených údajov o rovnosti v členských štátoch a nedostatočné nahlasovanie prípadov bráni riadnemu zdokumentovaniu diskriminácie; keďže každý piaty človek v EÚ zažíva diskrimináciu alebo obťažovanie z rôznych dôvodov alebo z kombinácie dôvodov ([18]);

H. keďže SDEÚ a ESĽP vypracovali rozsiahlu judikatúru v oblasti rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie, odkedy Komisia v roku 2008 predložila návrh horizontálnej antidiskriminačnej smernice; keďže judikatúra SDEÚ a ESĽP objasnila niekoľko otázok týkajúcich sa výkladu antidiskriminačného rámca EÚ, a preto poskytuje užitočné usmernenia pre uplatňovanie súčasných právnych predpisov;

([15]) Ú. v. EÚ C 449, 23.12.2020, s. 2.
([16]) Ú. v. EÚ C 137 E, 27.5.2010, s. 68.
([17]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en_0.pdf
([18]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en.pdf

I. keďže nedostatočné uplatňovanie antidiskriminačného rámca EÚ a judikatúry SDEÚ a ESĽP členskými štátmi je pretrvávajúcim problémom, ktorý nemožno ignorovať;

J. keďže ochrana pred diskrimináciou je v členských štátoch nejednotná, čo má negatívny vplyv na jednotlivcov a celú spoločnosť;

1. hlboko ľutuje, že horizontálna antidiskriminačná smernica je v Rade od roku 2008 zablokovaná; opakuje svoje predchádzajúce výzvy Rade, aby po 15 rokoch nečinnosti urýchlene odblokovala horizontálnu antidiskriminačnú smernicu; zdôrazňuje, že to treba dosiahnuť do konca tohto roka a že Európsky parlament je pripravený prijať ju do konca tohto volebného obdobia;

2. pripomína, že v zmluvách EÚ a v charte je zakotvený mandát a zodpovednosť EÚ bojovať proti diskriminácii a podporovať rovnaké zaobchádzanie so všetkými;

3. zdôrazňuje, že podľa poslednej správy o pokroku v súvislosti s horizontálnou antidiskriminačnou smernicou si dve delegácie ponechali všeobecné výhrady, dve si ponechali výhrady v rámci parlamentnej kontroly a všetky delegácie si ponechali všeobecné výhrady v rámci kontroly; zdôrazňuje, že medzi otázky, ktoré sú jadrom diskusií v Rade, patria ustanovenia o zdravotnom postihnutí, a najmä možnosť ponúknuť členským štátom neprimerane dlhé predĺženie lehoty na transpozíciu, pokiaľ ide o ich povinnosť zabezpečiť primerané úpravy; vyjadruje poľutovanie nad tým, že napriek jasnej a naliehavej potrebe prijať opatrenia na horizontálny boj proti diskriminácii na úrovni EÚ sa doteraz nedosiahol žiadny hmatateľný pokrok;

4. vyjadruje poľutovanie nad tým, že Rada ignorovala početné a naliehavé žiadosti o odblokovanie spisu, ako aj odporúčania Európskeho parlamentu, a naliehavo vyzýva Radu, aby ich začlenila do svojho mandátu a prijala všetky vhodné opatrenia na boj proti diskriminácii v EÚ;

5. vyzýva nadchádzajúce predsedníctva Rady, aby vážne zvážili zriadenie zloženia Rady pre rodovú rovnosť a rovnosť s cieľom uľahčiť diskusie na vysokej úrovni o týchto otázkach a umožniť príslušné diskusie ministrov o znení tejto smernice; vyjadruje poľutovanie nad tým, že podľa článku 19 ZFEÚ sa v Rade vyžaduje jednomyseľnosť, a žiada, aby sa aktivovala klauzula *passerelle*;

6. zdôrazňuje skutočnosť, že prijatie horizontálnej antidiskriminačnej smernice by poskytlo komplexný a kľúčový rámec pre boj proti diskriminácii na úrovni EÚ a odstránilo by súčasnú medzeru v antidiskriminačnom rámci EÚ, čo by zabezpečilo ochranu mimo trhu práce; zdôrazňuje, že je naliehavo potrebné prijať horizontálny prístup k boju proti diskriminácii, aby sa odstránila súčasná umelá hierarchia chránených dôvodov, a tým sa poskytla ochrana všetkým;

7. vyjadruje poľutovanie nad neustálym nedostatočným uplatňovaním antidiskriminačného rámca EÚ členskými štátmi; obáva sa, že to má negatívny vplyv na jednotlivcov a celú spoločnosť ([19]); vyzýva členské štáty, aby zabezpečili úplné a správne uplatňovanie súčasného antidiskriminačného rámca EÚ;

8. vyzýva Komisiu, aby zintenzívnila monitorovanie vykonávania platných právnych predpisov; pripomína svoje stanovisko, že rozsah výročnej správy Komisie o právnom štáte by sa mal rozšíriť tak, aby zahŕňal všetky hodnoty uvedené v článku 2 Zmluvy o EÚ vrátane rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie; ďalej vyzýva Komisiu, aby aktívne využívala všetky dostupné nástroje na presadzovanie práva EÚ v tejto oblasti, a to aj začatím a presadzovaním postupu v prípade nesplnenia povinnosti proti členským štátom;

9. žiada, aby členské štáty urýchlene zabezpečili súlad s judikatúrou SDEÚ a ESĽP a aby Komisia monitorovala jej uplatňovanie, najmä v oblasti rovnakého zaobchádzania a nediskriminácie; vyzýva Komisiu, aby v prípade nezabezpečenia súladu prijala opatrenia;

10. vyjadruje hlboké znepokojenie nad nedostatočnou informovanosťou o charte a jej nedostatočným uplatňovaním na vnútroštátnej úrovni, na čo upozornila agentúra FRA; vyzýva Komisiu, aby zintenzívnila úsilie o propagáciu charty a jej správneho uplatňovania, ako aj antidiskriminačného rámca EÚ a príslušnej judikatúry SDEÚ a ESĽP v členských štátoch;

11. vyjadruje znepokojenie nad tým, že podľa agentúry FRA sú súčasné postupy a systémy nahlasovania skúseností s diskrimináciou často neúčinné a nie vždy pomáhajú obetiam diskriminácie pri hľadaní nápravy a prístupu k spravodlivosti; vyzýva členské štáty a Komisiu, aby sa touto situáciou zaoberali, čím by sa zabezpečilo, že všetci európski občania budú mať pocit, že môžu bezpečne oznámiť prípady diskriminácie, s ktorými sa mohli stretnúť;

([19]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en_0.pdf

12. vyzýva členské štáty a Komisiu, aby podporovali zber a využívanie údajov o rovnosti v súlade s právnymi predpismi EÚ a vnútroštátnymi právnymi predpismi; zdôrazňuje skutočnosť, že povinný zber porovnateľných a rozčlenených údajov o rovnosti je nevyhnutný na zabezpečenie primeraného zdokumentovania diskriminácie pri plnom rešpektovaní základného práva na súkromie, ochrany osobných údajov a príslušných právnych predpisov EÚ a vnútroštátnych právnych predpisov;

13. vyjadruje poľutovanie nad trendmi, ktoré vyvolávajú veľké obavy, pokiaľ ide o rovnaké zaobchádzanie vo viacerých členských štátoch, na ktoré upozornila aj agentúra FRA ([20]); vyzýva Komisiu, aby pozorne sledovala súčasný rastúci odpor voči základným právam a nárast diskriminácie v celej EÚ; ďalej vyzýva Komisiu, aby preskúmala všetky možnosti na prekonanie politickej slepej uličky v súvislosti s horizontálnou antidiskriminačnou smernicou a aby rovnako odhodlane bojovala proti všetkým formám diskriminácie v EÚ;

14. domnieva sa, že akákoľvek aktualizácia návrhu horizontálnej antidiskriminačnej smernice zo strany Komisie musí vychádzať z pozície Európskeho parlamentu, riešiť prierezovú diskrimináciu a výslovne zakázať diskrimináciu na základe akejkoľvek kombinácie dôvodov uvedených v charte;

15. poveruje svoju predsedníčku, aby toto uznesenie postúpila Rade a Komisii.

([20]) https://fra.europa.eu/sk/publication/2022/fundamental-rights-report-2022